

stvu), pri ustanovitvi Skupnosti arhivov Slovenije (1966), načrtovanju arhivskega omrežja (1966) ter urejanju vprašanj strokovnih profilov in strokovnega usposabljanja v arhivih (1968). Sam je že dolgo spraševal na strokovnih izpitih arhivistiko.

V okviru oživiljene izdajateljske dejavnosti Arhivskega društva Slovenije sva skupaj pripravila publikaciji Arhivi, od pisarne do zakladnice zgodovine (Ljubljana 1967) ter Arhivi v Sloveniji (Ljubljana 1970). Za strokovno usposabljanje v arhivih so bili tedaj v prvi vrsti potrebni priročniki, ker za redno šolanje ni bilo izglede, Enoletna šola za knjižničarje in arhivske pomočnike, ki je delovala pri Višji pedagoški šoli v Ljubljani, dr. Vilfan pa je predaval na njej zgodovino arhivov in poslovanje arhivov, se je obdržala le eno šolsko leto (1957/58). Tako je Arhivsko društvo kot prvega izdalo priročnik Arhivska tehnika (Ljubljana 1971), pri katerem je Vilfan sodeloval s prispevkom o opremljanju in postavljanju gradiva. Pred tem se je moral že v letih 1959/60 intenzivno ukvarjati s tehničnimi vprašanji, ko je Mestni arhiv ljubljanski pridobil ne le adaptirana skladišča, ki so bila tedaj najmodernejša v državi (Adaptacija zgradb za arhive, Arhivist IX/1960), marveč je tudi nekaj časa sam vodil celotna obsežna dela na ljubljanskem magistratu. Kot drugega pa sva napisala priročnik Arhivistika (Ljubljana 1973), še danes v mnogočem temeljno delo s tega področja. Tako se je lahko arhivistika - predvsem po dr. Vilfanovi zaslugi - tudi pri nas izoblikovala kot stroka, postavljena na sodobnih temeljih.

Ne nazadnje moramo omeniti delo dr. Vilfana pri vračanju arhivov iz Avstrije. Pomemben je bil njegov delež pri pripravi seznama jugoslovanskih zahtev na podlagi sporazuma iz leta 1923 in pravice do restitucije med vojno odnošenih kulturnih dobrin. Leta 1975 je postal v mešani jugoslovansko-avstrijski komisiji član jugoslovanske delegacije, v jugoslovanskem delu ekspertskih komisij pa predsednik (za gradivo iz koroških in tirolskih arhivov) oziroma član (za gradiva iz Štajerskega deželnega arhiva v Gradcu). Žal mu je nadaljnje neposredno delo pri teh vprašanjih preprečila nesreča na Dunaju tega leta. Za zasluge pri vračanju arhivov iz Avstrije ga je Arhivsko društvo Slovenije sprejelo za častnega člana (1984).

Še nadalje ni odklanjal, za kar so ga naprosili v Beogradu. Leta 1964 je sodeloval na mednarodnem kongresu arhivov v Bruslju, kjer je v diskusiji opozoril na potrebo po ugotavljanju strukturnih tipov ureditve arhivskega gradiva, kar je še danes glavni problem v mednarodni arhivistiki. Podrobno je ohranil svoje poglede na ta vprašanja na zveznem arhivskem posvetovanju leta 1970 v Kranju, in sicer v referatu z naslovom Tipologija upravnih registratur (Arhivist XX/1970). Leta 1969 je sodeloval na Okrogli mizi arhivov v Bukarešti, ki je obravnavala arhive, pristojne za gradivo lokalnih skupnosti (po naši takratni ureditvi so bili to regionalni arhivi). Za mednarodni kongres arhivov v Moskvi leta 1972 je skupaj s Franjem Biljanom in Milošem Miloševićem pripravil obširen referat Arhivski pripomočki v službi znanosti (Archivum XXIV/197). Razumljivo je, da je dr. Vil-

fan v Priručniku iz arhivistike, ki ga je izdala Zveza društev arhivskih delavcev Jugoslavije, sodeloval s poglavjem Urejanje (Zagreb 1977). Velik ugled v tujini mu je prineslo v letih 1969 do 1972 članstvo v organu Mednarodnega arhivskega sveta, in sicer v komisiji za pomoč arhivom v deželah v razvoju.

Ob vsem tem delu pa je moral skrbeti še za Mestni arhiv ljubljanski, ki so ga vedno bolj pestile finančne težave. Ko je arhiv prerasel v regionalnega, je to sprejel z občutkom otožnosti. To je tudi povedal leta 1989, ko smo mu izročali priznanje za njegove zasluge ob 90-letnici arhiva.

Delo dr. Vilfana na področju arhivistike in arhivske dejavnosti, ki sem ga mogel le na kratko in nepopolno prikazati, je vidno še danes, čeprav je leta 1972 zapustil arhiv in je v pravni zgodovini doma in na tujem dosegel neprecenljive rezultate.

Jože Žontar

Dr. Zdravko Šundrica (1915-1995)

Umril je "gospar" dr. Zdravko Šundrica, eden najmarkantnejših arhivarjev dubrovniškega Zgodovinskega arhiva, ki mu je vdano služil skoraj trideset let. Življenjska pot Zdravka Šundrica je bila polna preobratov in preizkušenj, ki jih je znal pravilno usmerjati.

Rodil se je 18. januarja 1915 v vasi Oskrušno na polotoku Pelješcu. Po končani srednji šoli je študiral teologijo v Zagrebu in Rimu, kjer je tudi doktoriral. Bil je priznani pridigar v frančiškanskem redu. Teološke študije v Rimu so mu dale podlago za delo, ki ga je pozneje opravljal kot arhivar. Bil je odličen latinist, obvladal je več svetovnih jezikov, kot arhivar pa je postal eden najboljših specialistov za pomožne zgodovinske vede, predvsem za paleografijo. Ohvladal je vse najtežje pisave dubrovniških notarjev od 13. stoletja dalje. Še tako trd paleografski "rebus" zanj ni bil nerešljiv. Bil je vsestranska avtoriteta na arhivističnem področju.

Prva leta po osvoboditvi za Zdravka Šundrico niso bila ugodna. Takratni oblasti ni ustrezal. Njegova priljubljenost pri Duhovčanih ni bila v skladu s takratno politično usmerjenostjo. Dlje časa je preživel v zaporih. Po izpustitvi na prostost, ko je ostal brez najnujnejših sredstev za življenje, se je odločil, da stopi na novo življenjsko pot. Novi smisel življenja je našel v dubrovniškem arhivu med orumenelimi pergamenti in zbledelimi, starodavnimi pisavami, kjer se je zaposlil leta 1950. Svoje zgodovinsko znanje je dopolnil s študijem zgodovine na Filozofski fakulteti v Sarajevu.

Trideset let se je v dubrovniškem arhivu razdajal vseni, ki so prihajali v ta arhiv z raziskovalnimi in zbirateljskimi nameni. Uvajal je začetnike v skrivnosti paleografije, pomagal reševati težko čitljiva mesta v tekstih, tolmačil nerazumljive stavčne konstrukcije, pojme ali imena. Ko je dodobra spoznal raziskovalne teme posameznikov, je opozarjal na dodatne arhivske fonde ali sam ob stalnem pregledovanju dokumentov in prebiranju arhivskih serij zabeležil signaturo spisa ali notarskega dokumenta, ki je posameznemu raziskovalcu pomenila dopolnitev arhivskega gradiva. Labko rečem, da je bil eden najboljših poznavalcev dubrovniškega arhiva, zlasti vsebine posameznih arhivskih serij in njihovega bogatega arhivskega materiala. Bil je nepogrešljiv "mentor" mnogim začetnikom in bodočim doktorantom. Bil je prijeten in sproščen sogovornik, toda skromen in nevsiljiv. Zato je užival spoštovanje vseh obiskovalcev dubrovniškega arhiva. Spoštovanje je užival zaradi pokončne značajske drže in izjemnega znanja.

O njegovi visoki strokovnosti na arhivskem in zgodovinskem področju pričajo številna strokovna dela in znanstvene razprave. Njegove študije so raztresene v različnih strokovnih revijah in časopisih. Objavil je mnogo dragocenih drobnih prispevkov, ki so govorili o različnih podrobnostih iz vsakdanjega življenja srednjeveškega Dubrovnikarja. Trajno vrednost predstavlja "Prijevod sedme knjige Dubrovačkoga statuta" (Dubrovnik 1972), v katerem je zajeto dubrovniško pomorsko pravo. Temeljna arhivistična študija pa je razprava "Kako je nastala i kako je sačuvana bogata arhivska grada Dubrovačkoga arhiva" (Arhivist, XXIX/ 1-2, Dubrovnik 1979, str. 23-36), ki jo je predstavil na arhivskem posvetovanju ob 700-letnici dubrovniškega arhiva leta 1978. V tej razpravi je v nekem smislu zapisal tudi svojo oporoko, v kateri je bila izražena skrb za bodočnost dubrovniškega arhiva:

- da mu bodo vedno zagotovljeni dobri življenjski pogoji
- da bo vedno razpolagal z dobrimi čuvarji, ki ne

bodo dopustili, da bi bil uničen katerikoli njegov del

da bo vedno razpolagal z dobrimi strokovnjaki, ki bodo poznali njegove fonde, jih obdelovali in omogočili raziskovalcem, da jih bodo čimbolj in čim uspešneje uporabljali pri svojem delu.

Šele ko bo zbrana celotna bibliografija del Zdravka Šundrića, bo možno oceniti njegov prispevek k arhivski in zgodovinski stroki. Nikdar pa ne bo možno ugotoviti, koliko njegovega dela, pomoči in nasvetov je vikanih v različne izdaje dubrovniških virov, disertacij in številnih publikacij, ki so jih objavili raziskovalci dubrovniškega arhiva. Zato mu vsak, ki je v času njegovega službovanja v dubrovniškem arhivu zbiral gradivo za svoje znanstvene teme, dolguje zahvalo za pomoč in nasvete.

Kateder v čitalnici arhiva, s katerega je obvladal položaj nad uporabniki arhiva, je z njegovo upokojitvijo (1979) ostal osamljen in prazen. Življenje v arhivu je sicer teklo dalje in se ni ustavilo, toda vsi, ki smo z njim preživeli toliko lepih raziskovalnih dni, smo občutili, da je z njim dubrovniški arhiv izgubil svojo dušo.

Ko sem jeseni 1988 zadnjič zbiral arhivsko gradivo v dubrovniškem arhivu, sem se oglasil na njegovem domu. Čeprav sem opazil, da ga zapuščajo življenjske moči, je bil kot vedno živahen in pripravljen na razgovor. Toda iz razgovora sem razbral slutnjo, da se pripravlja nekaj strašnega, pogubnega. Žal je čez nekaj let slutnja postala resničnost. Doživel je agresijo na Dubrovnik, trepetal je za usodo arhiva. Toda tudi ti dogodki ga niso zlomili. Kljub nevarnosti se ni umaknil iz svojega dragega Dubrovnikarja. V utebo mu je bilo, da je dubrovniški arhiv tudi to vojno srečno preстал.

Bil je vzor vrhunskega in vsestranskega arhivskega strokovnjaka, zato zasluži, da se ga spomnimo tudi slovenski arhivarji in zgodovinarji.

Ignacij Voje